

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2018-02-27
Besvaras senast
2018-03-13

Till socialminister Annika Strandhäll (S)

2017/18:400 Institutionell korruption inom läkemedelsbranschen

Nya effektiva läkemedel bidrar till folkhälsan. Samtidigt finns det vid ett godkännande av nya läkemedel begränsad information om ovanliga biverkningar eller biverkningar som uppträder efter en lång tids användning. För att begränsa skadeverkningarna behöver därmed förskrivare och patienter få tillförlitlig kunskap om läkemedlens effekter.

Det är i huvudsak läkemedelsföretagen som finansierar och utformar stora kliniska prövningar av sina läkemedel. Företagen har därmed stort inflytande över hur testerna genomförs och vilka resultat som ska förmedlas till omvärlden genom forskningsmaterial och marknadsföring. Detta ger läkemedelsindustrin ett informationsövertag gentemot övriga aktörer inom läkemedelssektorn.

Läkemedelsindustrin sköter även om så gott som all vidareutbildning av läkare i Sverige, vilket naturligtvis kan begränsa informationen om skadeverkningar och öka inflytandet över läkare i en mindre gynnsam riktning för allmänheten.

Läkemedelsverket är i huvudsak en kontroll- och tillsynsmyndighet vars uppgift är att se till att läkemedelsföretagens ekonomiska intressen inte går ut över läkemedelssäkerheten. Utöver kontroll och tillsyn har myndigheten till uppgift att underlätta för läkemedelsföretagen att utveckla nya läkemedel. Detta sker främst genom vetenskaplig rådgivning samt innovationsstöd till läkemedelsföretag. Läkemedelsverket behöver alltså förhålla sig till två folkpolitiska värden: tidig tillgång till läkemedel och god kunskap om läkemedlens effekter. Detta kan ses som en värdekonflikt som bäddar för oreda. Att både kontrollera och främja företagets verksamhet innebär intressekonflikter för myndigheten.

Riksrevisionen använder begreppet institutionell korruption för att beskriva hur en institution, såsom en myndighet, glider bort från sitt huvudsakliga syfte på grund av påverkan från ett särintresse. Denna påverkan är systematisk och strategisk och sker inom lagens ramar. Institutionell korruption innebär att myndighetens faktiska funktionssätt försvagas och allmänhetens tillit till myndigheten äventyras.

Eftersom Läkemedelsverkets huvudsakliga intäktsbas kommer från de avgifter som läkemedelsföretagen betalar för myndighetens utredningar samt genom att verka för en stor tilldelning av utredningsuppdrag från Europeiska

läkemedelsmyndigheten kan Läkemedelsverket öka sina intäkter

I Riksrevisionens senaste granskning har det framkommit att Läkemedelsverket under en period prioriterat ned en renodlad säkerhetsprioriterad utredningsuppgift till förmån för mer intäktsgenererande EU-uppdrag. Intressekonflikten bidrar starkt till korruption i det att utredare hos Läkemedelsverket får betalt för att undanhålla preparat som är farliga för användare.

Det bör också framhållas att de externa experter som Läkemedelsverket anlitar har fått hundratusentals kronor för att utföra prövningar åt läkemedelsbolagen och för att marknadsföra preparat – men ändå får avgörande roller i Läkemedelsverkets bedömning av dessa preparat och inte utesluts trots helt uppenbara allvarliga intressekonflikter. Externa experter som är opåverkade av läkemedelsindustrin finns tillgängliga.

Enligt jävsdeklarationer har det framkommit att ungefär hälften av utredarna uppgett att de har nuvarande eller tidigare intressen i företag som berörs av Läkemedelsverkets verksamhet. Av de utredare som lämnat myndigheten har ungefär hälften tagit anställning hos läkemedelsföretag. De vinstintressen som enligt den här modellen tillåts har bäddat för institutionell korruption. Läkemedelsverket har glidit bort från sitt syfte på grund av påverkan från särintressen.

Nyligen har vi läst om hur fem läkemedelsbolag i USA har betalat 10 miljoner dollar till läkare och lobbygrupper för att främja försäljning av deras opioider – en olaglig verksamhet som förmodligen är den främsta faktorn bakom den dödligaste drogepidemin i USA:s historia och som sänkt medellivslängden.

Vinstintressena är enorma inom läkemedelsbranschen och det är viktigt att vi försäkrar oss om ett oberoende kontrollorgan som i första hand ser till allmänhetens bästa.

Av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel framgår vikten av att förskrivare har tillgång till neutral och objektiv information om läkemedel. Det framhålls att detta är medlemsländernas nationella ansvar.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga socialminister Annika Strandhäll:

Hur kan Läkemedelsverket stärkas i sin roll för ökad kunskap och trygghet och därtill minska korruption inom läkemedelsbranschen?

.....

Margareta Larsson (-)

Överlämnas enligt uppdrag

Johan Welander